

प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी)

- "सन 2022 पर्यंत सर्वासाठी घरे" हे उद्दिष्ट साध्य करण्याच्या दृष्टीने केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) जून, 2015 मध्ये सुरु केली आहे.
- शासन निर्णय, गृहनिर्माण विभाग दिनांक 09.12.2015 अन्वये प्रधानमंत्री आवास योजना राज्यात राबविण्यात येत आहे.
- सद्यस्थितीत राज्यातील 399 शहरांत या योजनेची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे.
- सदरयोजनेसाठी महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण (MHADA) व नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय (DMA) यांना सुकाणू अभिकरण व अभियान संचालनालय म्हणून प्राधिकृत करण्यात आलेले आहे.
- प्रधानमंत्री आवास योजनेचे संनियंत्रण गृहनिर्माण विभागाकडून करण्यात येते. तर योजनेची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी संबंधित स्थानिक नागरी स्वराज्य संस्थांमार्फत करण्यात येते.
- प्रधानमंत्री आवास योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार, जी व्यक्ती आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक (EWS), अल्प उत्पन्न गट (LIG) किंवा मध्यम उत्पन्न गटात (MIG) मोडते व तीचे संपूर्ण देशात कुठेही पक्के घर नाही, अशी व्यक्ती सदर योजनेतर्गत लाभार्थी पात्र ठरते.
- सदर योजनेमध्ये खालील चार घटक समाविष्ट आहेत :-
 1. जमिनीचा साधनसंपत्ती म्हणून वापर करून त्यावरील झोपडपट्ट्यांचा "आहे तेथेच" पुनर्विकास करणे. (ISSR)
 2. कर्ज संलग्न व्याज अनुदानाच्या माध्यमातून आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल आणि अल्प उत्पन्न घटकांसाठी परवडणाऱ्या घरांची निर्मिती करणे. (CLSS).
 3. खाजगी भागीदारीद्वारे परवडणाऱ्या घरांची निर्मिती करणे. (AHP)
 4. आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील लाभार्थ्यांद्वारे वैयक्तिक स्वरूपातील घरकुल बांधण्यास अनुदान. (BLC)
- सदर घटकांपैकी घटक क्र.1,3 व 4 हे राज्य शासनामार्फत राबविण्यात येत असून घटक क्र. 2 हा 100% केंद्र पुरस्कृत घटक म्हणून NHB , HUDCO व SBI यांच्या मार्फत राबविण्यात येतो.
- घटक क्र. 1 साठी केंद्र व राज्य सरकारचे अनुदान प्रती लाभार्थी रुपये 1.0 लक्ष इतके असून घटक क्र. 3 व 4 साठी केंद्र सरकारचे अनुदान प्रती लाभार्थी रुपये 1.5 लक्ष इतके तर राज्य शासनाचे अनुदान प्रती लाभार्थी रुपये 1.0 लक्ष इतके आहे.
- घटक क्र. 2 साठी विवक्षित बँका / गृहनिर्माण वित्तीय कंपन्या व इतर संस्था यांच्याकडून रुपये 6.0 लक्ष पर्यंत 6.5 % दराने 15 वर्षांपर्यंतच्या कालावधीसाठी सवलतीच्या दराने कर्ज उपलब्ध करून देण्यात येते. रुपये 6.0 लक्ष वरील कर्ज व्याजदर अनुदान विरहित असते.
- केंद्रीय मान्यता व संनियंत्रण समितीने (CSMC) आतापर्यंत १,६३३ प्रकल्पांतील ८,४५,७४३ घरकुलांना मान्यता दिलेली आहे. CLSS अंतर्गत ६,२५,०५० घरकुले विचारात घेता, राज्यात एकूण १४,७०,७९० घरकुलांना प्रधानमंत्री आवास योजनेतर्गत मंजूरी प्राप्त आहे.

- सद्यस्थितीत आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांतर्गत (EWS) १,९७,३०८ लाभार्थी मंजूर आहेत. त्यापैकी प्रस्तावित कपात व रद्द केलेल्या घरकुलांचे संख्या लक्षात घेता प्रधानमंत्री आवास योजनेतर्गत राज्यात आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकाकरीता (EWS) ४,४२,७४८ घरकुले केंद्र हिश्याचा निधी मिळण्यास पात्र आहे.
 - संकेतस्थळ: <https://pmay-urban.gov.in/>
-

Housing Department/ GND-2

Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban)

- With the objective of "Housing for all by 2022", the Government of India has launched PMAY(U) in June 2015.
- Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) is being implemented in the state under Government Resolution, Housing Department dated 09.12.2015.
- At present this scheme is being implemented in 399 cities of the state.
- Maharashtra Housing and Area Development Authority (MHADA) and Directorate of Municipal Administration (DMA) have been authorized as Single Nodal Agency and Mission Directorate for the scheme.
- Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) is managed by Housing Department. The actual implementation of the scheme is done through the respective Urban Local bodies (ULB).
- According to the guidelines of PMAY(U), a person who falls into Economically Weak Section (EWS), Low Income Group (LIG), or Middle-Income Group (MIG) and do not have a pakka house anywhere in the country is eligible for benefits under this scheme.
- The scheme includes the following four components: -
 5. In-Situ Slum rehabilitation by using the land as a resource to "redevelop" the slums on it. (ISSR)
 6. To build affordable housing for the economically weaker and low-income groups through Credit Linked (CLSS). (Component is closed on 31st March 2022)
 7. Affordable Housing in Partnership with Public & Private sectors. (AHP)
 8. Subsidy for Beneficiary-Led individual construction /enhancement of houses. (BLC)
- Out of the said components, components 1, 3, and 4 are being implemented through the State Government, and component 2 is implemented through NHB, HUDCO, and SBI as a 100% centrally sponsored entity.
- For Component no. 1. The subsidy from Central and State Governments per beneficiary is Rs.1.0 lakh and the component no. For 3 and 4, the Central Government subsidy is Rs 1.5 lakh per beneficiary and the State Government subsidy is Rs 1.0 lakh per beneficiary.

- The Central Sanctioning and Monitoring Committee (CSMC) has so far approved 8,45,743 Houses under 1633 projects. Considering 6,25,050 households under CLSS, a total of 14,70,793 households have been sanctioned under Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) in the state.
- Currently, 5,97,308 beneficiaries are sanctioned under the Economically Weaker Sections (EWS) in the State out of which 4,42,748 houses are eligible for central share funds under Pradhan Mantri Awas Yojana - Urban, considering the proposed curtailment and cancelled projects.
- Website : <https://pmay-urban.gov.in/>

प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) 2.0

- केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) २.० ची देशात अंमलबजावणी करण्यासाठी माहे सप्टेंबर, २०२४ मध्ये मागदर्शक सूचना निर्गमित केल्या आहेत.
- त्यानुषंगाने, प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) २.० या योजनेची राज्यात अंमलबजावणी करणेबाबतचा प्रस्ताव मा. मंत्रिमंडळासमोर सादर करण्यात आला होता. सदर प्रकरणी दिनांक १४.१०.२०२४ रोजी सहयाद्री येथे झालेल्या मा. मंत्रिमंडळ बैठकीत सदर प्रस्तावाबाबत चर्चा होऊन, सदर प्रस्तावास मान्यता देण्यात आली आहे.
- प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) 2.0 ची राज्यात अंमलबजावणी करण्याबाबत दिनांक 15.10.2024 रोजी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला.
- सदर योजनेतर्गत अत्यल्प उत्पन्न गटासाठी (EWS) शौचालय व अन्य पायाभूत नागरी सुविधांसह ३० चौ. मी ते ४५ चौ. मी. पर्यंतची घरे बांधण्यात येतील.
- सदर योजना खालील चार घटकांद्वारे कार्यान्वित केली जाईल:
 - १. वैयक्तिक स्वरूपातील घरकुल बांधकाम (Beneficiary Led Construction) (BLC)
 - २. भागीदारी तत्वावर परवडणारी घरे (Affordable Housing in Partnership) (AHP)
 - ३. भाडे तत्वावर परवडणारी घरे (Affordable Rental Housing) (ARH)
 - ४. व्याज अनुदान योजना (Interest Subsidy Scheme) (ISS)
- प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) २.० ची अंमलबजावणी कार्यरत असलेल्या प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) १.० प्रमाणेच केंद्रीय पुरस्कृत योजना (Centrally Sponsored Scheme) म्हणून केली जाईल, ज्यामधील व्याज अनुदान योजना (Interest Subsidy Scheme) हा घटक राज्य शासनाशी संबंधित नसून केंद्र शासन व बँकांशी संबंधित राहील.
- AHP प्रकल्पांतर्गत अत्यल्प उत्पन्न गटातील (EWS) लाभार्थ्यांसाठी किमान २५% घरकुले असतील. तसेच, AHP प्रकल्पामध्ये अत्यल्प उत्पन्न गटांच्या घरकुलांची किमान संख्या १०० इतकी राहील.
- या योजनेतर्गत प्रकल्पांमध्ये पाणी, स्वच्छता, सांडपाणी, रस्ते, वीज इत्यादी मूलभूत नागरी पायाभूत सुविधा असाव्यात. BLC आणि ISS घटकांतर्गत बांधण्यात येणाऱ्या घरांकरिता आवश्यक मुलभूत नागरी सुविधा राहतील, याची शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत खातरजमा होईल.
- AHP आणि ARH प्रकल्पांच्या तपशीलवार प्रकल्प अहवालात (डीपीआर) खालील गोष्टींचा समावेश अत्यावश्यक असेल:

1. अपंग व्यक्ती (दिव्यांगजन) साठी अपंग व्यक्तींचे हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार, प्रवेशयोग्यता सुनिश्चित करण्यासाठी रॅम्प आणि इतर सुविधांची आवश्यक तरतूद करणे.
2. AHP प्रकल्पांच्या जागेवर आवश्यक तेथे आंगणवाड्या बांधणे.
3. पावसाचे पाणी साठवण्याची (Rainwater Harvesting System) तरतूद करणे.
4. सौर ऊर्जा प्रणालीची तरतूद करणे.
5. प्रकल्पाच्या ठिकाणी पुरेशा प्रमाणात स्थानिक प्रजातींच्या वृक्षांची लागवड करणे.

संकेतस्थळ - https://pmaymis.gov.in/pmaymis2_2024/PmayDefault.aspx

Housing Department/GND-2

Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) 2.0

- Central Government has issued guidelines in September 2024 for the implementation of Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) 2.0 in the country.
- Accordingly, the proposal regarding the implementation of Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) 2.0 in the state was presented before the Cabinet on 14.10.2024. The said proposal was discussed in the cabinet meeting and the said proposal was approved.
- Government Resolution dated 15.10.2024 was issued regarding the implementation of Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) 2.0 in the state.
- Under the said scheme for the lowest income group (EWS) houses will be built up to 30 sq. metre to 45 sq. metre.
- The scheme will be implemented through the following four components:
 1. Beneficiary Led Construction (BLC)
 2. Affordable Housing in Partnership (AHP)
 3. Affordable Rental Housing (ARH)
 4. Interest Subsidy Scheme (ISS)
- Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) 2.0 will be implemented as a Centrally Sponsored Scheme like the existing Pradhan Mantri Awas Yojana (Urban) 1.0, except that the Interest Subsidy Scheme component will not be related to the State Government and will relate to the Centre and banks.
- At least 25% of the households will be for the beneficiaries belonging to the lowest income group (EWS) under the AHP project. Also, the minimum number of households for low-income groups will remain at 100 in the AHP project.

- Projects under this scheme should have basic civil infrastructure like water, sanitation, sewage, roads, electricity etc. It will be ensured through the Urban Local Self-Government that the houses to be constructed under the BLC and ISS components will have basic civic amenities.
- The Detailed Project Report (DPR) for AHP and ARH projects should include the following:
 - 1.** Provision of ramps and other facilities as necessary to ensure accessibility for persons with disabilities (Divyangjan) as per the Rights of Persons with Disabilities Act, 2016.
 - 2.** Construction of Anganwadis wherever necessary at the site of AHP projects.
 - 3.** Provision of Rain Water Harvesting System.
 - 4.** Provision of solar power system.
 - 5.** Planting adequate number of native species of trees at the project site.

PMAY (U) 2.0 website - https://pmaymis.gov.in/pmaymis2_2024/PmayDefault.aspx
